

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

tus & comprehensor ejus gratia nullam incrementum intrinsecum poterat suscipere.

Non desunt etiam aliqui ex SS. Patribus, qui ut à prædicto Evangelistæ testimonio facilius se expediant, docent quod Christus dictus est per ipsa gratis incrementa crescere in gratia, sicut in sapientia, non in sua persona, sed in suo corpore mystico, cujus perfectio dicitur fuisse Christi, quia Scriptura sæpe tribuere solet capiti, quæ membris ipsis conveniunt. Ita Damascenus lib. 3. de fide cap. 22. & Dionysius Alexandrinus contra Paulum Samosatenum in responsione ad questionem 5. ipsius Samosateni.

ARTICULUS III.

Utrum gratia habitualis Christi, de potentia Dei absoluta, augeri possit?

Dixi gratia habitualis, quia certum & indubitatum est, sanctitatem à gratia unionis provenientem augeri non posse, tum quia est infinita simpliciter, tum etiam quia est donum substantiale; & consequenter incapax incrementi. Addidi, de potentia Dei absoluta, quia cum in Christo sit gratia plenitudo tam intensiva quam extensiva, de lege Dei ordinaria possibilis, ut articulo præcedenti ostensum est; & gratia ejus sit comprehensoris existentis jam in termino, manifestum est, illam de lege & potentia Dei ordinaria augeri non posse. Unde solum restat difficultas & controversia inter Theologos, an de potentia saltem absoluta, major intensivè esse possit?

Negativam partem docuerunt Durandus, Scotus, D. Bonaventura, Ricardus, & ex Thomistis Cajetanus, & Nazarius. Sed opposita sententia multò videtur probabilior, & doctrinæ D. Thomæ conformior, eamque docent communiter Theologi, tam domestici quàm extranei, unde sit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Deo igitur: Gratia Christi habitualis potest esse major intensivè, de potentia absoluta.

Probat primò ex D. Thoma infra qu. 10. art. 4. ad 3. ubi sic ait: Dicendum quod sicut supra dictum est de gratia, quod non potest esse major gratia Christi, per respectum ad unionem Verbi, idem etiam dicendum est de perfectione divina visionis, licet absolute considerandum possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem divinæ potentie. Ex quibus verbis hoc potest deduci argumentum: Eadem ratio est, quoad augmentum intensivum, de gratia habituali, & de visione beatifica; cum gratia habitualis, ut est in patria, sit radix luminis gloriæ, & visionis beatificæ: Sed visio beatifica terminum augmenti non habet respectu potentie Dei absolute, cum, datà quacunque visione, possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem divinæ potentie, ut asserit S. Thomas: Ergo etiam gratia habitualis terminum augmenti non habet, sed potest quacunque data in infinitum augeri, subindeque gratia habitualis Christi potest esse major intensivè, de absoluta Dei potentia. Unde idem S. Doctor hic art. 12. ait, quod virtus divina potest facere aliquid maius & melius, quàm sit habitualis gratia Christi. Ubi loquitur.

Tom. IV.

tur de gratia Christi in esse qualitatis, ut patet ex argumento ad quod respondet, quod sic procedebat: *Augmentum gratia sit per virtutem divinam: Sed virtus divina, cum sit infinita, nullo termino coarctatur: Ergo videtur, quod gratia Christi potuerit esse major.*

Probat secundò conclusio: Eadem est ratio de augmento gratiæ, ac de augmento charitatis: Sed charitas Christi, de potentia absoluta, potest esse major intensivè: Ergo & ejus gratia. Major patet, cum enim charitas consequatur gratiam, ut proprietas essentiam, charitate crescente, ipsa gratia crescere debet. Minor verò probatur ex D. Thoma 2. 2. qu. 24. art. 7. in corp. ubi sic discurre: *Ipsa charitas secundum rationem propriam speciei, terminum augmenti non habet, est enim participatio quedam infinitæ charitatis. Similiter etiam causa agens charitatem est infinita virtutis, scilicet Deus. Et similiter etiam ex parte subiecti terminus præfigi non potest, quia semper charitate crescente, superexcrevit habitus ad huiusmodi augmentum: Ergo charitas terminum augmenti non habet, sed datà quâlibet quantumcumque intensa, potest amplius & amplius intendi; & per consequens ipsa charitas Christi, quamvis intensissima, de potentia absoluta, potest esse major intensivè.*

Respondet Cajetanus 2. 2. quæst. 24. art. 7. D. Thomam loqui de charitate viatoris, de qua verum est, posse in infinitum crescere, non autem de charitate absolute respectu omnis status; cum enim ad statum termini vel comprehensoris charitas pervenit, ipsam amplius augeri repugnat.

Sed contra primò: Ratio quâ D. Thomas probat charitatem terminum augmenti non habere in ordine ad potentiam Dei absolutam, æquè probat de charitate patriæ, ac de charitate viæ: Ergo nulla solutio. Probat Antecedens: Ratio qua nititur est quia Deus efficiens charitatem, est infinitæ virtutis, potentia receptiva illius limite caret; & charitas ex sua specie terminum augmenti non petit: Sed tria ista illimitationis capita, tam bene reperiuntur in charitate comprehensoris, ac in charitate viatoris: Ergo ratio D. Thomæ probat quamlibet charitatem, sive sit viatoris, sive comprehensoris, posse crescere in infinitum.

Secundò, Eadem est ratio de charitate patriæ ac de visione beatifica: Sed ex D. Thoma supra citato, visio beatifica terminum augmenti non habet, respectu potentie Dei absolute: Ergo nec charitas patriæ.

Probat tertio conclusio ratione fundamentali: Potentia divina, cum sit infinita simpliciter, nullo finito termino coarctari potest: Sed gratia Christi habitualis intensivè finita est, ut art. 1. demonstravimus: Ergo de potentia Dei absoluta potest magis intendi, & in esse physico esse maior & perfectior, quamvis in esse moris, & secundum valorem & dignitatem moralem quam habet ex persona Verbi cui coniungitur, augmentum suscipere nequeat, quia (ut ibidem ostendimus) sub hac ratione infinita est.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

Obiicies primò: D. Thomas in 3. dist. 13. quæst. 7. art. 2. quæstionem 2. ad 2. loquens de humanitate Christi ait: *Omne quod pertinet ad perfectionem gratia collatum ei fuit.* Et ibidem in secunda solutione.

Bbbb 2

tione subdit, quod nulla posset esse maior gratia, cuius capacitas creata sit capax, nec posset facere aliquam capacitatem quæ non esset creata. At si gratia Christi posset intensivè augeri, non fuisset illi collatū quidquid pertinet ad perfectionem gratiæ; eum maior illa intensio ad rationem gratiæ attineret, & humanitari collata non fuisset. Similiter si gratia Christi de potentia absoluta posset esse maior intensivè, in natura creata esset capacitas ad maiorem gratiam, cum implicet dari augmentum intensivum gratiæ in creatura, nisi in illa sit capacitas ad illud recipiendum: Ergo iuxta D. Thomam, gratia habitualis Christi non potuit intensivè augeri, de potentia Dei absoluta.

72 Respondeo D. Thomam loco citato non loqui de gratia habituali Christi in ratione qualitatis, & secundum quod est capax intensivæ; sed secundum quod habet rationem dispositionis concomitantis vel consequentis unionem hypostaticam; sub qua ratione extrinsecè infinita est, ut art. 1. declaravimus. Unde loquendo de illa ut sic considerata, verum est, collatum ei fuisset quidquid pertinet ad perfectionem gratiæ & non esse in natura capacitatem ad maiorem gratiam, quia nulla gratia potest ad maiorem & nobiliorem unionem disponere, quam sit unio personalis ad Deum. Quod autem hæc interpretatio sit legitima, & sanctus Doctor de gratia habituali Christi, considerata in ratione dispositionis concomitantis vel consequentis unionem hypostaticam, loquatur, patet ex solutione ad 3. ubi sic ait: Perfectio ad quam disponit gratia, est conjunctio ad Deum. & hæc est multiplex, scilicet in enigmate, & per speciem: unde quantumcumque crescat gratia viatoris, non potest esse similis gratiæ comprehensori secundum actum, quamvis virtute possit esse maior; & eadem ratione, quantumcumque crescat gratia persona creata, non potest pervenire ad gratiam creature assumptæ in unitate persona, quæ ad unionem disponit quodammodo, nisi & ipsa assumeretur: quia non est altior modus possibilis creature quo conjungatur Deo, quam per unitatem persona, ideo supra dictum est (solutione ad 2.) quod capacitas creata non potest ampliorem gratiam recipere. Hæc S. Thomas; quibus verbis aperte declarat, in responsione ad 2. locutum esse de gratia habituali Christi, in ratione dispositionis ad unionem hypostaticam considerata.

73 Obijciens secundò D. Thomas hic art. 9. docet gratiam fuisse plenam in Christo, & secundum virtutem operativam, quia in illo se extendit ad omnes effectus gratiæ, & secundum intensivæ, quia fuit in illo gratia secundum intensivæ in summo. Ex quibus verbis duplex potest argumentum confici. Primum est: In Christo est plenitudo gratiæ intensivæ, tam ex parte formæ, quam ex parte subjecti: Sed talis plenitudo gratiæ in Christo salvari nequit, nisi sit tanta, quod de potentia etiam absoluta Dei augeri nequeat: Ergo gratia Christi habitualis non potest esse major intensivè, de potentia absoluta Dei, Major patet ex dictis articulo præcedenti, Minor probatur. Ille tantum dicitur propriè plenus, qui secundum eam capacitatem quâ aliquid in se continet, non potest amplius recipere; sicut vas dicitur propriè plenum aquâ, cum non potest plus aquæ recipere: Ergo ut Christus propriè plenus gratiâ intensivè dicatur, oportet quod habeat tantam intensivæ gratiæ, ut non possit habere maiorem, etiam de absoluta Dei potentia. Secundum argumentum est: Gratia habitualis, juxta D. Thomam, fuit in

A Christo in summo intensivæ: Sed quod est in summo, augeri nequit, etiam de potentia absoluta: Ergo gratia habitualis Christi non potest augeri de absoluta Dei potentia.

Ad primum argumentum respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cuius probationem dicatur, duplicem esse positionem: alteram de potentia absoluta, alteram de lege ordinaria; & similiter duplicem plenitudinem duplici illi possibilitati correspondentem. Id dicitur plenum plenitudine formæ de potentia absoluta, quod non potest amplius illius formæ de potentia absoluta recipere; & id dicitur propriè plenum de potentia ordinaria, quod non potest de lege ordinaria plus talis formæ recipere. Licet autem Christus plus gratiæ de potentia absoluta recipere potuisset, & ideo nequeat dici propriè plenus gratiâ, plenitudine de potentia absoluta possibili, non potest tamen plus gratiæ recipere, de lege & potentia ordinaria; & ideo dicitur propriè plenus gratiâ, plenitudine potentia Dei correspondentem.

Ad secundum distingo Majorem: Fuit in summo intensivæ, de lege ordinaria possibile, concedo Majorem. Possibili de potentia absoluta, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Itaque quod est in summo, augmenti incapax est, juxta modum quo est in summo. Cæterum iste modus est duplex, nimirum in summo de lege ordinaria, & in summo de potentia absoluta: gratia autem habitualis fuit in summo intensivæ de lege ordinaria, non de potentia absoluta; ideo licet non potuerit de lege ordinaria augeri, bene tamen de potentia absoluta.

Obijciens tertio: Singulis qualitatibus datum certus terminus augmenti, ultra quem augeri nequeunt; & hoc maxime in proprietatibus quæ commenturantur suis principijs, à quibus commenturaliter procedunt: Ergo cum gratia habitualis Christi sit proprietas unionis hypostaticæ, quæ est perfectissima causa possibilis, debet esse summa in Christo quæ potuit esse, subindeque incapax intensivæ & augmenti.

Respondeo qualitates naturales, quia respiciunt potentias naturales & finitas, habere terminum augmenti proportionatum ipsi potentia quibus debent commenturari; & similiter proprietates commenturantur suis principijs, & veræ sint proprietates, naturaliter & necessariorum ab illis emanantes: neutrum vero reperitur in gratia, quia non recipitur in anima, ratione potentia naturalis, quæ est finita, sed ratione potentia obedientialis, quæ secundum theorematice infinita est, subindeque capax recipiendi gratiam intensivæ & intensivæ in infinitum; neque etiam est proprietas propriè dicta gratiæ unionis, cum hæc sine gratia habituali esse potuerit, unde produciatur Deo per novam actionem, & libere, subindeque non sequitur illam esse infinite intentam; quod enim causa est libera, non oportet quod effectus adæquet virtutem illius, quia non agitur secundum ultimum potentia, sed determinatur esse effectus & quantitas illius, per liberam operantis voluntatem. Debuit tamen gratia Christi esse summa secundum potentia Dei ordinariam, seu secundum definitionem divinæ sapientia, quæ valde fuit decens quod gratia quæ habet exornat maximam unionem creaturæ rationalis cum Deo, qualis est hypostatica, sit summa in ordine ad po-

tentiam Dei ordinariam. Et hoc solum intendit D. Thomas hic art. 12. dum sic dicitur: *Mensura autem quae formae praefiguntur, per comparationem ad suum finem, sicut non est maior gravitas quam gravitas terra, quia non potest esse inferior locus loco terra: finis autem gratiae est unio creaturae rationalis ad Deum; non potest autem esse: nec intelligi maior unio creaturae rationalis ad Deum quam quae est in persona, & ideo gratia Christi pertinet ad summam mensuram gratiae.*

DISPUTATIO XIV.

De Gratia Christi capitali.

Ad questionem 8. D. Thomae.

Triplex in Christo datur gratia, nempe gratia unionis, gratia habitualis, gratia capitalis. De duabus prioribus praecedentibus disputationibus fuisse pertractatum est, unde superest nobis agendum de tertia, de qua S. Doctor qu. 8. per octo articulos discessit.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Christus ut homo sit caput Ecclesiae?

Ratio dubitandi est, quia si Christus esset caput Ecclesiae, etiam esset membrum illius, Sed Ecclesiae membrum non est, nec dici potest: Ergo nec caput. Sequela Majoris probatur. Si Christus dici posset caput Ecclesiae, talis denominationi ei conveniret per similitudinem & analogiam ad caput corporis humani: Sed caput corporis humani est membrum illius: Ergo similiter si Christus esset caput Ecclesiae, etiam esset illius membrum.

Dico tamen, Christum ut hominem esse caput Ecclesiae.

1. Probatur primò ex Scriptura, Paulus enim ad Ephesios 1. de Christo sic loquitur: *Suscitans nos a mortuis, & constituens ad dexteram suam in caelestibus, & omnia subiecit sub pedibus ejus, & ipsum totum caput super omnem Ecclesiam quae est corpus ipsius, & plenitudo ipsius, qui omnia in omnibus adimpletur.* Quae de Christo ut homine manifestè intelligenda sunt: nam ut Deus, non fuit à Patre suscitatus, neque ejus beneficio constitutus ad dexteram suam, & rebus omnibus praepositus; cum naturaliter & absoluta necessitate sit ejusdem essentiae, & aequalis dignitatis cum Patre. Addo quòd haec verba, *Omnia subiecit sub pedibus ejus*, de Christo, nedum ut Deo, verum etiam ut homine, intelliguntur, ut egregiè explicat Angelicus Doctor ibidem lect. 8. his verbis: *Per pedes intelligitur infima pars corporis, per caput verò suprema: licet autem in Christo divinitas & humanitas non habeant rationem partis, tamen divinitas quae est supremum in Christo, intelligitur per caput 1. Corinth. 11. Caput Christi Deus: humanitas verò quae infima est, intelligitur per pedes, Psal. 131. Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus.* Ergo sensus quòd omnia creata non solum subiecit Pater Christo, in quantum est Deus, cui ab aeterno omnia subiecta sunt, sed etiam humanitati ejus. Ergo de Christo secundum humanitatem loquitur Paulus, cum docet illum esse caput Ecclesiae.

A Probatur secundò conclusio: Ecclesia est corpus per analogiam ad corpus naturale, ut constat ex Apostolo 1. Corinth. 12. & Roman. 12. sic dicente: *Sicut enim in uno corpore multa membra habemus: omnia autem membra non eundem adum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo: ergo Christus est caput Ecclesiae, per analogiam ad caput naturale.* Probatur Consequenter, tum quia corpori caput respondere debet, ne corpus monstruosum sit, & nullum aptius quàm Christus assignari potest. Tum etiam, quia non minus verificantur de Christo quae capitis propria sunt, quàm de Ecclesia quae sunt corporis. Ut enim egregiè dicitur S. Thomas hic art. 1. caput corporis humani tria habet quibus alias partes corporis antecellit, scilicet superioritatem, est enim prima, incipiendo à superiori: perfectionem, quia in capite vigent omnes sensus interiores & exteriores, in cæteris autem membris solus tactus reperitur; & virtutem, seu causalitatem, motus enim cæterorum membrorum, eorumque gubernatio à capite derivatur, propter vim sensitivam & motivam in capite dominantem. Haec tria verò competunt spiritualiter Christo, nam gratia illius est prior, si non tempore, saltem intentione Dei, vel exemplariter, est enim omnis gratiae nostrae exemplar, juxta illud ad Rom. 8. *Quos praescivit, & praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui.* Est etiam perfectior, cum sit in Christo omnis plenitudo gratiae, juxta illud Joan. 1. *Vidimus eum plenum gratiae & veritatis.* Item habet virtutem influendi in omnia Ecclesiae membra, nam ut dicitur Joan. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus:* Ergo &c.

C Hanc rationem desumpsit S. Thomas ex Apostolo ad Coloss. 1. ubi loquens de Christo, sic ait: *Et ipse est caput corporis Ecclesiae.* Et rationem statim reddit, subdens: *Qui est principium, primogenitus ex mortuis:* ac si diceret, quia est principium, Ecce primam capitis proprietatem, scilicet prioritatem. *Quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare.* En secundam ejus praerogativam, nimirum perfectionem. *Et per eum reconciliare omnia.* Haec est tertia capitis proprietas, seu praerogativa, virtus scilicet & influxus in cætera membra Ecclesiae. Unde

D Ad rationem dubitandi initio propositam, respondeo primò, negando sequelam Majoris, ad cujus probationem dicendum, hanc esse differentiam inter caput naturale & morale, quòd caput naturale non solum habet rationem capitis, sed etiam est membrum naturale totius corporis, quia à toto corpore, & partibus ejus commodum & utilitatem recipit: caput autem membrum, seu morale, non habet rationem membri, quia à partibus corporis, vel ab ipso corpore non dependet. Ita S. Thomas in 3. dist. 13. quæst. 1. art. 1. ad 6. ubi sic ait: *Quia in corpore naturali caput non solum influit aliis membris, sed etiam ab illis recipit, ut nutrimentum & alia obsequia, ideo & caput dicitur & commembrum: Sed Christus secundum quòd homo, non recipit aliquid ab aliis Ecclesiae membris, sed à solo Deo, unde non potest dici commembrum: secundum quòd caput Ecclesiae dicitur ipse secundum humanitatem.*

E Secundò eum eodem S. Doctore ibidem respondendi potest, Christum esse caput Ecclesiae secundum divinitatem, & etiam secundum humanitatem: unde Ecclesia potest dupliciter sumi, vel prout habet pro capite Christum ut Deum, vel prout habet pro capite Christum ut hominem.

Bbbb 3 Christi